

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22, telefon 2326, Cekovni račun št 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 114 • Maribor, sobota, dne 5. oktobra 1940 • Leto XV

Tragedija našega gibanja

V prejšnjih uvodnikih smo govorili o tradicijah in junaških legendah posameznih ljudstev. Zdaj se vprašamo, kak-
ka je tradicija, kakšen je duh, našega socialističnega gibanja.

Socialistično gibanje se lahko ponaša s tem, da so mu pripadali in da mu pripadajo največji misleci, najbolj razbo-
riti duhovi, dalekovidni državniki, ve-
liki značajni možje. Tudi naše gibanje na Slovenskem sme prištevati med svoje borce človeka, kakor je bil Ivan Cankar.

Toda, kakor smo imeli in imamo ve-
like ljudi, jih nismo nikdar oboževali, jih nismo nikdar poveljevali z izmiš-
ljenimi legendami. Pa ne, da bi pod-
cenjevali osebnost ali da ne bi videli, da mora biti pri vsakem delu neki vod-
ja. Vsak delavec na železnici ve, da mora biti pri vsaki delovni skupini nek-
do, ki vse delo nadzira. Vsak naš na-
ročnik ve, da morajo biti dopisniki in da moramo imeti nekega urednika, če
hoče list izhajati; vsak naš član ve, da je treba najmanjši šhod pripraviti, da
dobi svoj smisel; vsak naš pevec ve, da ni zbor brez pevovodje, vse različ-
ne podružnice raznih delavskih organi-
zacij vedo, da morajo imeti neko cen-
tralo, vsi socialisti vemo, da mora nad
vsem gibanjem bdeti odbor odgovornih
ljudi. Nikdar se še niso naši ljudje pri-
toževali, da morajo poslušati neko vod-
stvo, bili pa so nezadovoljni, če vod-
stva čutili niso ali če je bilo slabo.

Kakor je požrtvovalnost: plačevanje
članskih prispevkov, posvečanje pro-
stega časa sestankom, vajam, dopiso-
vanju, organizacijskemu delu, pomoč
sodrugom v stiski, žrtvovanje samega
sebe za idejo in gibanje samo po sebi
razumljiva stvar, prav tako je našemu
gibanju prirojena zavest prostovoljne
discipline. V vsakem kraju so sodrugi
veseli dobrega govornika, dobrega or-
ganizatorja, tudi ne štedijo s prizna-
njem, toda tuje nam je malikovalstvo.

Vodilo našega gibanja je socialistič-
na ideja. Kaj pa hoče ta ideja? Stavec
Hubmajer je na občem zboru prvega
delavskega izobraževalnega društva v
Ljubljani 1875. leta rekel: »Ravnoprav-
nost, omika in svoboda so ideali, po
katerih delavci hrepene.« Naloga naše-
ga gibanja je torej, da v kolikor mogo-
če velik krog ljudi zajema, vzgaja in
dviga. Samo v tem je napredek. Vse
drugo je zidano na pesku. Kolikor so
ljudske množice bolj prebujene in poli-
tično vzgojene, toliko bolj varne so nji-
hove pridobitve. Še več! Po splošni iz-
obrazbi in politični zrelosti ljudstva se
uravnava tudi sreča in nesreča vsega
naroda.

Anglež Henry Buckle primerja v
enem poglavju svoje zgodovine Anglije
(ki je izšla že skoro pred sto leti!) pota
španskega in angleškega ljudstva:

Španci so se dvignili, kadar je prišel
kak sposoben človek na krmilo, potem so
pa toliko bolj padli, napredek Anglije pa
zavisi od dejanske moči vsega ljudstva in
ni prekinjen tudi pod slabimi poglavarji.
Kajti »špansko ljudstvo iz svoje privajene
podložnosti sledi povsod, kamor ga vodijo
in se neumnim odločbam prav tako pokor-
rava, kakor se je prej modrim. Mi v An-
gliji smo pa kritično, nezadovoljno ljud-
stvo, ki radi grajamo, dvomimo v načrte
vlade, kritično presojamo njene ukrepe,
radi sami upravljamo svoje zadeve. Pod-
ložnost angleških državljanov ni taka, da
bi vladajočim na lubo žrtvovali svoje pra-
vice. In naše ljudstvo se nikdar niti tre-
nutek ne vara v svoji odločni zavesti svo-
jih lastnih interesov. Posledica tega je, da
gre naš napredek neprekinjeno naprej, pa
naj bodo naši vladarji dobri ali slabi. —
V obeh primerih gre veliko gibanje svojo

Vojna in novi zapletljaji

Angleška letala nad Nemčijo

(Reuter.) V noči od 1. na 2. oktober
so angleška letala metala bombe na lu-
ke vzdolž Kanala, potem v zapadni
Nemčiji na električne centrale v Duis-
burdu in Kölnu; na bencinske zaloge v
Stekradu, Holtenu, Gelsenkirchenu, kjer
je nastal požar, viđen 100 km daleč, in
Kölnu, nadalje na železniške postaje in
križišča v Hammu, Soostu, Brenbergu
in v Porurju. V Amsterdamu na Hol-
landskem so bile bombardirane tovarne
Fokkerjevih letal.

(Reuter.) V noči od 2. na 3. oktober
so angleška letala zopet bombardirala
vse važnejše luke v Kanalu, v katerih
so že doslej povzročila veliko razdeja-
nje. Vendar se v teh prostranih lukah
nahaja še vedno mnogo ladij, zlasti pa
motornih čolnov, ki so spretno maski-
rani in jih je treba vsak dan znova
iskati in odkrivati. — Motorne čolne
spravljajo v te luke po kopnem, razlo-
žene v posamezne dele, ki jih je mogo-
če na obrežju naglo sestaviti in spustiti
v vodo. Nizozemske, belgijske in fran-
coske luke napada angleško letalstvo
podnevi in ponoči.

Nočni napadi letal na Nemčijo so bili
usmerjeni predvsem na rafinerije nafte
v bližini Hamburga in pa na velike
Kruppove orožarne v Essenu. Bombe
so padale tudi na ladjedelnice v Ham-
burgu in Wilhelmshafnu, kakor tudi na
novo pristanišče v tem mestu. S teh po-
letov se 2 angleški letali nista vrnila.

Nemci so dne 2. oktobra poslali nad
Anglijo okrog 500 do 600 letal v šestih
zaporednih valovih. Le redkim letalom
se je posrečilo priti nad London in vre-
či bombe.

Spremembe v angleški vladi

Odstop Chamberlaina.

Dne 3. oktobra je prišlo do večjih in
precej značajnih sprememb v angleški
vladi. Povod za spremembe je dal od-
stop lorda predsednika ministrskega
sveta Neville Chamberlaina. V pismu,
ki ga je Chamberlain naslovil na Chur-
chilla, pravi, da je prisiljen odstopiti za-
radi slabega zdravja, ki se mu kljub
operaciji ni povrnilo.

Churchill je nato izvršil preosnovo
vlade. Namesto Chamberlaina je bil po-
stavljen dosedanji notranji minister John
Anderson. Notranji minister je postal
sedanji minister za prehrano in poslanec
delavske stranke Herbert Morrison. —
Cramborne, ki je bil doslej vrhovni nad-
zornik državne blagajne, je bil imeno-
van za tajnika angleških dominijonov,
dočim je Caldecotte, ki je doslej oprav-
ljal to funkcijo, postal minister za pra-
vosodje, ker je pravosodni minister Ste-
wart podal ostavko.

Ožji vojni kabinet tvorijo sedaj: Chur-
chill, Halifax, Greenwood in Attlee (ta
dva sta zastopnika delavske stranke),

pot. Kajti mi se vedno v polni meri za-
vedamo, da imamo svojo usodo v svojih
rokah in da angleško ljudstvo najde v sebi
samem pomožne vire in plodovitost duha
in samo tako morejo postati ljudje veliki,
srečni in modri. Španija pa je cvetela, ka-
dar je imela sposobne poglavarje, in je
propadala, ko je imela nesposobne. In kar
so veliki poglavarji 16. stoletja storili, so
mali poglavarji sledečega stoletja uničili.

Seveda se zdi nekaterim to poglavje
o vztrajnem delu predolgočasno. O teh
nepočakancih, nestrpnih pa sprego-
vorimo prihodnjič.

Nemci o svojih napadih na London

Dne 2. oktobra so Nemci preko dne-
va šestkrat prileteli nad London in me-
tali bombe predvsem ob Temzi ter v
južnih in južnovzhodnih delih mesta. —
Bombe so zadele ladjedelnice in voja-
ške objekte, nakar so povsod izbruhnili
požari in čuti je bilo eksplozije. — Na-
padene so bile tudi luke ob južni in
vzhodni obali, kot Swansea, New Port
in Weymouth, kjer so bombe uničile
bencinske zaloge. — Z bombami je bilo
razoranih tudi več letališč in porušeni
veliko lop za letala, tako da se z neka-
terih letališč letala sploh niso mogla
dvigniti in je bil odpor sovražnika v
zraku presenetljivo slab.

500 italijanskih letal

bo, kakor poroča United Press, sodelo-
valo pri napadih na Anglijo. Letala in
piloti so že na potu v Nemčijo.

Rusko mnenje o izgledih nemške invazije

V sovjetski vojaški reviji »Krasnaja
Zvezda« razmotriva letalski general
Irov o vojaških predpogojih za uspešno
invazijo v Anglijo. — Med drugim piše
Irov tako-le: »Nemčija more upati na
uspešen udar v Anglijo le, če najprej
uniči Royal Air Force (angleško letal-
stvo). Do zdaj se to ni posrečilo in an-
gleško letalstvo je kar se napadov in
obrambe tiče v neoslabljenem stanju.
Prvi nemški kontingenti čet, ki bi prišli
v pošteve za izkrcanje, bi naleteli na iz-
redno močan odpor številčno jačjih čet
in bi bili navezani le na pomoč iz zraka.
Nemško letalstvo je sicer številnejše

Napoved angleške letalske ofenzive na spomlad

Načrtno izboljšanje letalskega pro-
grama je prineslo že velike uspehe. —
Ogromne priglasitve k letalstvu v Av-
straliji in Kanadi so pripomogle k veli-
kemu povečanju letalskega osobja. —
Tako je v Kanadi že letos doseženo
število izvežbanih letalcev, za katere
so računali, da bodo šele v letu 1941.
sposobni za udejstvovanje v letalski
službi. — Že koncem tega meseca bo
odšlo v Anglijo iz Kanade 10.000 ljudi,
usposobljenih za pomožno letalsko služ-
bo. V Avstraliji so tekom dveh me-
secev zgradili 26 velikih poslopij za iz-
delovanje letal in usposabljanje strokov-
nega osobja. Vrhovni poveljnik letalske
sile v Kanadi, maršal Bishof, ki se mu-
di te dni v Londonu, je izjavil, da se bodo
vse te ogromne sile uporabile za veliko
letalsko ofenzivo v spomladi leta 1941.
(Reuter.)

kot angleško, vendar so pa Angleži po-
polnoma zmožni, nuditi oster odpor. —
Nemške letalske sile so v veliki meri
vezane tudi na operacije proti britanski
mornarici. Te operacije proti britan-
skemu brodogradu morajo biti zelo silne,
sicer utegne britanska mornarica sama
preprečiti prehod nemških čet na kop-
no. Ko bodo v kratkem nastopile vre-
menske spremembe, nastane vprašanje,
če more invazijska armada sploh raču-
nati na pomoč iz zraka. Istočasno pa
postanejo nemške operacije potem zelo
odvisne od delovanja nemške vojne
mornarice.

Sestanek Mussolinija in Hitlerja na Brennerju

Dne 4. oktobra sta se sestala na Bren-
nerju Hitler in Mussolini. Najbrž se bo-
sta posvetovala o zaključkih rimskih in
berlinskih razgovorov. (DNB.)

Japonska in SSSR ter razdelitev življenjskega prostora v Aziji.

Nemčija in Italija si mnogo prizade-
vata, da bi prišlo do popolnega spora-
zuma med SSSR in Japonsko. Nemški
listi so mnenja, da bo to tem lažje, ker
Japonska ni več interesirana na ruskih
mejah, odkar je njena pozornost obr-
njena na Tihi ocean in južno Azijo. —
Italijanski časopisi pa pravijo, da bo
SSSR lahko pristal na sporazum z Ja-
ponsko, ker Nemčija in Italija ter Ja-
ponska v naprej priznavajo življenjski
prostor SSSR, ki obsega njegove se-
danje meje, dočim bo ves ostali prostor
s Kitajsko, francoskimi, angleškimi in
nizozemskimi kolonijami v Aziji pri-
padel Japonski. — Japonska bo potem
imela vsega dovolj in je odveč misliti,
da bi hotela še kaj od SSSR. — O teh
naporih trozveze za sporazum s SSSR
in razmejitvi življenjskih prostorov v
Moskvi ne dajejo nobenih izjav. — V
Washingtonu pa izjavljajo, da jih tudi
tak sporazum ne bi presenetil.

Japonci groze Angliji in Zedinjenim državam

Japonski listi pišejo, da se bo Japon-
ska rajši odločila za vojno, kakor pa za
počasno umiranje, če bi Anglija in Ze-
dinjene države prepovedale izvoz n. pr.
petroleja, gumija, cinka itd. na Japon-
sko.

»Samo eno daje narodom bodočnost:
Svoboda in pravica!«
Aischylos (525—456 pred n. št. 5.)

Vprašanja prehrane in preskrbe

Prisilen odkup pšenice.

Vlada pripravlja uredbo o prisilnem odkupu pšenice, nadalje uredbo o mestnih preskrbovalnih uradih ter o ustanovitvi konzumnih oddajališč v vseh podjelih, ki zaposlujejo več kot 30 delavcev.

Olja bo dovolj, ker ga bomo pridelali iz sončnic 12.000 ton. Rabimo ga sicer okrog 16.000 ton, bomo pa primanjkljaj uvozili iz blakanskih držav. Trgovci bodo prodajali olje samo svojim starim odjemalcem in sicer v količinah kot doslej.

Novo enotno milo. Počeni od 16. t. m. se ne sme več izdelovati trdega, jedrovičnega mila, ampak samo še novo milo, ki ne sme imeti manj kot 40 odstotkov in ne več kot 50 odstotkov tolsčnih kislin. Milo sme biti v kosih po 100, 250 in 500 g v svežem stanju. Milo, ki se reže v komade, pa mora tehtati 125 g. Kar je še starega mila, ga morajo proizvajalci prodati v 30 dneh, trgovci pa v 60. dneh.

Uvedeno je nadzorstvo nad cenami usnja. — Šele 3. oktobra je bila uvedeno nadzorstvo nad cenami usnja. Mogoče se bodo sedaj cene znižale.

Španija še ne misli na vstop v vojno

kljub prejšnjim napovedim.

Pred obiskom španskega notranjega ministra Serana Suerja v Berlinu, se je splošno pričakovalo, da bo senzacija berlinskih posvetov vstop Španije v vojno na strani Italije in Nemčije. O tem so več ali manj odkrito pisali najbolj vplivni italijanski listi in pripravljali javnost. Namesto senzacije s Španijo, je sledila objava vojaškega pakta med Nemčijo, Italijo in Japonsko.

Sedaj pišejo italijanski listi, da četudi Španija ne pojde v vojno na strani držav osi, so njene simpatije za države osi očitne in njeno zadržanje bo v vsakem primeru koristno za Nemčijo in Italijo.

Kaj je Španijo zaenkrat odvrnilo od vstopa v vojno, se ne da točno reči. Nekateri pravijo, da je interveniral Roosevelt, drugi, da so vlade držav južne Amerike, kjer španski jezik prevladuje, svetovale v Madridu, naj se izognejo vojni, tretji pa so mnenja, da rane španske državljanske vojne še niso zaceljene in bi z novo vojno utegnile nastati tudi nove zmede.

Za Nemčijo in Italijo bi bil nastop Španije važen zaradi Gibraltarja in ofenzive proti Angležem v Sredozemskem morju. Izgleda, da so bili tudi glasovi o odstopu oporišč Italiji in Nemčiji na španskih tleh, preuranjeni.

Republika Panama Španiji

Španska vlada naj stori vse, da ne bo potegnjena v vojno.

Parlament južnoameriške republike Paname je uradno poslal od njega sestavljeno in sprejeto resolucijo španski vladi v Madrid. Resolucija pravi med drugim, da naj španska vlada vse stori, kar je v njeni moči, da Španija ne bo potegnjena v evropski spor. Sodelovanje Španije — tako pravi resolucija dalje — na strani osnih držav bi bilo v ostrem nasprotju s politično ideologijo, ki jo zastopa ne samo Panama, ampak večina južnoameriških držav, katerih večina smatra Španijo za svojo matersko deželo. (Reuter).

V Afriki ni boj

Zadnje dni je bilo v Afriki razmeroma zelo mirno. Celo letala so bila le malo v akciji.

Angleška trgovina z Levantom

Reuter poroča, da se angleška trgovina na Sredozemskem morju razvija normalno. Ladje plovejo v konvojih, ne da bi bile motene. Samo julija meseca je bilo prepelanih iz Grčije 10 milijonov ton magnezita, nadalje je bilo natovoreno v grških pristaniščih mnogo konoplje in lana iz balkanskih držav. Dovož nafte in bencina v Egipt je pospešen in promet skozi Sueški prekop živahen. Zlasti se je tudi dvignila trgovina z Južno Afriko.

Zakaj se Nemčija zanima za Donavo

Leta 1938, so Romunija, Bolgarija in Jugoslavija izvozile v Nemčijo po Donavi 2,8 milijonov ton blaga. Sedaj se je ta promet dvignil na 4,3 milijone ton. Nosilnost donavskih trgovskih ladij znaša 1,38 milijonov ton. Ker vsaka ladja

lahko petkrat prevozi progo od izliva Donave v Črno morje do Regensburga, je mogoče s tem brodomjem prepeljati v Nemčijo iz jugozapadne Evrope najmanj 7 milijonov ton blaga. Ker pa je oddaljenost iz Jugoslavije in Madžarske do nemških obdonavskih pristanišč znatno krajša, je mogoče računati, da bi se pri smotrnem izkoriščanju podonavske trgovske mornarice prepeljalo iz jugozapadne Evrope v Nemčijo do 10 milijonov ton blaga letno.

Ameriški kredit Kitajski za vojno

Eksportna in importna banka v Združenih državah Severne Amerike je dala Kitajski takoj na razpolago kredit v znesku 25 milijonov dolarjev. — Ta kredit se je dovolil s posredovanjem na pol državne družbe »American Metals Reserve Company«, ki je nakupila na Kitajskem za 30 milijonov dolarjev tungstenove rude. Kitajska bo rudo dobavila v razdobju več let. Združene države so v zadnjih dveh let dovolile Kitajski skupno že 70 milijonov dolarjev kredita.

Doma in po svetu

Zaprte ali obesite jih! Tako se ljudje jeze in godrnjajo, ker mislijo, da je razmere za krivil ta ali oni posameznik. Imamo oderuhe, imamo verižnike. Tudi ti so krivi, ali glavni krivec je sistem in pa malomarnost državljanov, ki godrnjajo, preklinjajo, se med seboj prepirajo, namesto da bi gradili svoje organizacije in se lotili konstruktivnega (ustvarjalnega) dela kot organizirana množica, katere vpliv ne more ostati brez uspeha. Če zaprete enega verižnika, se pojavi deset novih. Ne trdimo, da zločinec ne zasluži kazni. Zasluži jo. Ali naša dolžnost je, da s svojim aktivnim delom v organizaciji in povsod zlo preganjamo. To je pa mogoče le, če je delavstvo enotno, če krepi svoje vrste. Sovražniki delavstva seveda mečejo plamen sovraštva med delavstvo, da bi pozabilo na pravo delo.

Posvet ministrov se je vršil dne 2. oktobra v Beogradu. Navzoči so bili predsednik vlade Cvetković, zunanji minister Cincar Marković, minister financ dr. Šutej, minister vojske general Nedić, minister pravde dr. Laza Marković in minister brez listnice dr. Mihailo Konstantinović. Slovenskega ministra ni bilo nobenega. »Hrvatski dnevnik« piše, da se ne ve, o čem je bil posvet. Najbrž pa o gospodarskih vprašanjih. Gotovo je tudi, da postoji trden sklep, da se ničesar ne menja na politiki sporazuma s Hrvati. — Dr. Maček je dne 2. oktobra šele odpotoval iz Zagreba v Beograd, zato se seje ni udeležil. Predpoldne 2. oktobra pa je bil sprejet v dolgi avdijenci pri knezu-namestniku ministrski predsednik Cvetković. »Hrvatski dnevnik« še dostavlja, da se taki posveti ministrov vrše, kadar je treba doseči sporazum, predno se gre na sejo ministrskega sveta. — Eno tako vprašanje je vprašanje popolne finančne avtonomije banovine Hrvatske. To se pravi: Hrvati bi radi imeli vse dohodke, koliko bi bili pripravljeni od tega odstopiti državi za skupne zadeve, se doslej še niso izjavili.

Kaj je s socialnim zavarovanjem? Ministrstvo socialne politike je povabilo razne delodajalske in delavske korporacije, da se izjavijo glede reform socialnega zavarovanja. Ministrstvo je prejelo 12 izjav, ki so jih pregledali strokovnjaki, sedaj pridejo pred ministrski odbor, na kar bo o reformah sklepala vlada. K temu obvestilu moramo pripomniti, da vsaj izjave z delavske strani niso podali svobodno izvoljeni zastopniki delavstva, ampak so to bile izjave torej niso bile splošno mnenje delavstva.

Razpuščena so vsa emigrantska društva, ki so bila začlenjena v »Zvezi emigrantskih društev« (kot »Soča«, »Iskra« itd.). Razpust se je izvršil v vsej državi.

S. Juan Besteiro umrl v ječi. »Exchange Telegraph« poroča iz Madrida, da je umrl v ječi v Carmonu v starosti 70 let S. Juan Besteiro, republikanski voditelj v španski državljanski vojni. Besteiro je bil zastopnik zmernega krila socialistov. — Sodisce ga je obsodilo 6. julija 1939 na trideset let ječe, od koder ga je šele smrt rešila.

Belgijska ministra v Madridu. Belgijski ministrski predsednik Pierlot ter belgijski zunanji minister S. Spaak sta prišla iz Vichyja v Madrid od tod potujeta v Lisabono. V intervjuju sta izjavila, da sta zapustila Vichy na prošnjo Petainove vlade; nemška vlada je namreč stalno zahtevala od zunanjega ministra vi-

chyjske vlade, Baudoina, da naj francoska vlada ne da več dovoljenja za bivanje v Franciji belgijskim ministrom. Belgijska ministra bosta pozneje preko Lisabone odpotovala v London.

Koncentracijsko vlado bodo dobili v Avstraliji. Baje je na to pristala tudi delavska stranka, ki se je doslej temu upirala in je po številu poslancev sedaj relativno najmočnejša.

Svarilo katoličanom pred komunizmom. Papaz pripravlja posebno enciklijo, v kateri bodo posvarjeni vsi katoličani pred nevarnostjo komunizma.

Nemci v Jugoslaviji imajo že tri gimnazije. Četrto gimnazijo dobe v Ljubljani in peto v Zagrebu.

15 pekov je bilo obsojenih v Subotici zaradi tega, ker so v kruh mešali krompir. Vsakemu je upravna oblast prisodila 15 dni zapore in din 3000 globe.

Ponesrečenci iz Ozlja še niso dobili odškodnine. Ljubljanska železniška direkcija še ni izplačala odškodnine žrtvam železniške nesreče pri Ozlju, oz. njihovim svocom, ker se ni pripelo rešenje generalne direkcije iz Beograda.

Da ne bo konkurence. Na Hrvatskem so prepovedali notarijem izvrševati odvetniško prakso.

Vode bodo same opravile svoje delo z lesenimi mostovi. V naši banovini imamo še lepo število mostov preko velikih rek. Vsi ti mostovi imajo častljivo starost in so bili doslej že nešteto krat popravljeni. Toda zob časa jih je načel v temeljih in zato ob vsaki večji povodnji slisimo, da se porušijo, sedaj oni most. Tako je dne 3. oktobra Drava deloma porušila opore mostu, ki veže Mežo z Dravogradom. — Pri Ptujju pa je Grajena podrla 20 metrov betonskega obrežnega zidu.

Nova ležišča magnezije so odkrili na Kosovem polju.

O umoru članov romunske »Železne garde«, dne 29. novembra 1938, je bilo sedaj objavljeno poročilo, ki pravi, da so voditelja gibanja Codreanu in 13 članov umorili po naročilu ministrskega predsednika Calinescu. Zapoved je izvršil major Dinulescu. Zvezane legionarje so spremljali orožniki v vozu najprej zadavili, nato pa pred neko izkopano jamo v mrtve streljali in jih končno zagrebli. Baje so trupla tudi polili z 20 steklenicami žveplene kisline.

Čiščenje v Romuniji. Kakor poroča Reuter iz Bukarešte, zahteva železna garda aretacijo vseh politikov, ki so se zavzemali in simpatizirali za Francijo in Anglijo. Po istem poročilu je bilo 16 takih politikov že aretiranih in poslanih v koncentracijsko taborišče.

Vse vrste hazardnih iger je prepovedal v Romuniji general Antonescu. Zapri so tudi znano igralnico v Sinaji.

Francosko žito za Nemčijo. — Švicarska »Volksstimme« poroča, da se je vlada maršala Petaina v Vichyju obvezala, da bo dobavila Nemčiji pomembne količine — gre za več milijonov stotov — francoskega žita letošnje žetve.

Francoske oblasti so ustavile za dva meseca znani levičarski tednik »Marianne«.

Dijaki se vračajo v Pariz. DNB javlja, da se dijaki zopet vračajo na pariške visoke šole in je baje doslej že okrog 1000 visokošolcev v Parizu.

Berlinska Filharmonija v Pragi. DNB poroča, da je minulo soboto priredila berlinska Filharmonija s pomočjo narodno socialistične organizacije »Kraft durch Freude« v najsvetnejšem pariškem gledališču »Trocadero« koncert za nemške vojaške, katerega so se udeležili tudi številne sestre nemškega »Rdečega križa« s svojimi ranjenci. Prireditev je obiskal tudi državni vodja delavstva dr. Ley.

Redni železniški promet med Berlinom in Moskvo bo po poročilu DNB pričel dne 16. oktobra t. l.

Posebni tramvajski vozovi za Nemce v Varšavi. Iz Varšave poročajo, da je uprava cestne železnice poskusno uvedla posebne tramvajске vozove, ki so namenjeni le pripadnikom nemške narodnosti. Ti vozovi nosijo napis »Sonderwagen für Deutsche«.

Zane Grey:

160

Mož iz gozda

»Las Vegas, storil sem zate kar sem mogel, — privezal sem te na tega modrookega dekleta, kakor sem pač znal«, je rekel. Vendar ne morem jamčiti za ničesar. Najbolje storiš, če zgradiš za njo posebno stajo.«

»No Roy, gotovo še nisi preizkusil, kako se tako divjačino ukroti«, mu je zaklical Las Vegas. »Še dober teden in Bo mi bo jedla iz roke.«

Modre oči Bo so kazale precej zgovoren dvom glede te samozvestne trditve.

»Z Bogom, prijatelj!« je rekel Roy in pogljal konja, ki je kmalu izginil z njim med gostimi smrekami.

Potem pa sta Bo in Las Vegas pozabila na dobrega Royja, na Helen in na Daleja, na opravke v taborišču, ki jih je bilo treba izvršiti in na vse drugo, samo ne na sebe. Helen je svojo prvo nalogo kot gospodinjo videla v tem, da je trdovratno vztrajala pri trditvi, da more in mora svojemu soprogu pomagati pri pomivanju posode po slavnostni večerji. Še predno sta končala, ju je prekinil nenavaden glas iz daljave. Prihajal je od Royja, ki se je očitno ustavil nekje gori v mračnem višavju; bil je zategel, melodičen, daleč odmevajoč »Halo«, ki se je zarezal v

hladno večerno ozračje, pretrgal sanjavo tišino, se odbijal od pobočja do pobočja, od stene do stene in je končno v najoddaljenejših kotih in globelih pojemal in nazadnje čisto zamrl.

Dale je zmajal z glavo, kakor da noče poskušati odgovoriti na ta lepi klic. Spet je objela livado tišina in rahle sape, ki so pihale z gor v dolino in so prinašale seboj mrak.

»Nell, ti morda kaj manjka?« je vprašal Dale.

»Ne, nič več na tem svetu«, je zašepetala. »Srečna sem bolj, kakor sem si kdajkoli upala želeti.«

»Ne mislim ljudi ali druge stvari. Mislim na naše bivše ukročene živali.«

»Ah, na te sem pa čisto pozabila. Kje pa so, Milt?«

»Vrnile so se v divjino. Med mojo odsotnostjo so se morale same hraniti. In jaz sem precej dolgo izostal.«

Ravno v tem trenutku je pa bila globoka tišina s svojim rahlim žuborenjem padajoče vode in tihim šumenjem vetra v vrhovih borov prekinjena po rezkem kriku, visokem in trepetajočem kriku, kakor je krik ženske, ki se nahaja v skrajni smrtni sili.

»To je moj Tom!« je vzkliknil Dale.

»Oh, — jaz sem se tako — tako prestrašila!« je šepnila Helen.

Bo je pritekla k njima, za njo Las Vegas.

»Milt, to je bil vaš krotki kuguar«, je vzkliknila Bo razburjeno. »Oh, nikdar ga ne bom pozabila! Ta krik boš še v sanjah slišala!«

»Da, bil je Tom«, je rekel Dale zamišljeno. »A tašču, ki jih je bilo treba poizvršiti in na vse drugo,«

»Oh, dajte ga poklicati!«

Dale je žvižgal in klical, a Toma ni bilo. Potem je lovec odšel v temo, da bi pod pobočji z različnih mest klical žival. Čez nekaj časa se je vrnil brez kuguarja. Tedaj pa se je zaslišal od oddaljenih vrhov, ki so obkrožili temno dolino, isti divji krik, le da ga je bilo radi oddaljenosti slišati čisto drugače, bil je nenavaden, žalosten pozdrav prirode.

»Zavohal nas je. Spomnil se je nekdanih dni. A vrnil se ne bo nikdar več«, je zamišljeno rekel Dale.

Helen se je spet na čudovit način mogla prepričati o Dalejevem globokem poznavanju življenja in narave. Njena fantazija je dobila peroti. Kako brezmejno in popolno je bilo njeno zaupanje, njena sreča ob zavesti, da se bodo njena ljubezen in njena bodočnost, njeni otroci in morda tudi njeni vnuki, nahajali pod vodstvom in zaščito takega moža! Le čisto rahlo je šele zamogla skrivnostni dobrega in zla in njunih odnosov do zakonov narave dojemati. Že tisočletja, predno je človek obljubil zemljo, so že oživljale živali divje goščave, so že bile skalnate votline, temni gozdovi, dež, mraz, vročina, rosa sončna luč, noč, vihar in tišina, strd divjih rož in nabiralni instinkt čebele — vse te lepe in brezštevne oblike življenja s svojimi nedodoljivimi nameni in načrti.

Iz naših krajev

TRBOVLJE

SK »Amater« — SK »Železničar«. V nedeljo 6. t. m. bo imel SK »Amater« v gosteh SK »Železničarja« iz Maribora. Gostje so nam znani po svoji tehnično dovršeni igri in se trenutno nahajajo v odlični formi. Domačini bodo morali topot še z večjim elanom zaigrati, če si hočejo osvojiti vsaj eno točko. »Amater« bo prisiljen v tej tekmi nastopiti v precej okrnjeni postavi, toda od fantov pričakujemo, da bodo kljub temu dobro odrezali. Kot zaključek prvenstvenega tekmovanja v jesenski sezoni je SK »Amater« pripravil svoji publiki malo presenečenje. Razpisal je namreč tri praktične darila, ki bodo izžrebana na nedeljski tekmi v polčas. Vsak obiskovalec tekme bo imel na hrbtu vstopnice napisano številko, katera bo veljala za žreb. Tekma se igra ob vsakem vremenu s pričetkom ob 16. uri s predtekmom.

HRASTNIK

Družabni večer naše »Vzajemnosti« I. — Prošli torek, t. j. 1. oktobra se je vršil v dvorani Konzumnega društva družaben večer članov in članic »Vzajemnosti«. Povabilu se je odzvalo domala vse članstvo, zlasti mladina obojega spola. Za zabavo pa so poskrbeli mladi delavski harmonikarji ob spremljevanju klavirja. Predsednik S. Kosmos je v lepem nagovoru pozval navzoče, naj se tudi v bodoče klicu »Vzajemnosti« odzovejo, ko jih vabi v svoj krog saj dela je za vse dovolj. Poleg agilnega dramskega odseka se prično v kratkem vaje mešanega pevskega zbora. Vabljeni so vsi, ki imajo veselje do petja — in teh nikakor ni malo. V nedeljo 6. t. m. bo tradicionalna vinska trgatev. Naj se tudi to pot dvorana »Delavskega doma« do kraja napolni. Mnogi pa so izrazili željo, da se take, čeprav skromne, družabne prireditve pogostejše vrše. Le program naj bi bil spopolnjen tako, kot odgovarja kulturni višini društva in njegovega članstva, kar se s količjak dobro voljo z lahkoto doseže. — Družnost!

KRANJ

Kolektivna odpoved nameščencem v »Jugobruni«. S 1. oktobrom je »Jugobruna« odpovedala službo vsem mojstrom in pisarniškim osebjem, ki se jih smatra kot nameščence in velja za nje odpovedni rok tri mesece. Vzroki odpovedi niso znani. Podjetje najbrže hoče biti pripravljeno za slučaj, da bi se vprašanje surovin ne premaknilo z mrtve točke. Možna pa je tudi to, da nastane v podjetju kaka sprememba, kar se že daj časa govori.

Tekstilno delavstvo praznuje. V »Jugobruni« je prejšnji teden tkalnica stala. Podjetje je delavcem plačalo in sicer samcem 25 din, oženim pa 30 din na dan. V »Jugoslovi« pa se v tkalnici ne dela že drugi teden. Tukaj je za prvi teden delavstvo prejelo od podjetja plačo din 3,50 na uro.

Zakaj je kolodvorska čakalnica zaprta pred nočnim vlakom proti Jesenicam? Na kranjski postaji je čakalnica pred zadnjim vlakom proti Jesenicam, ki odhaja iz Kranja ob pol 1. uri ponoči, vedno zaklenjena, tako, da potniki prezeajo na peronu. Proti temu se čuje s strani potnikov upravičena kritika. Želeti je, da uprava železniške postaje to odpravi.

Dežurna služba zdravnikov OUZD v mesecu oktobru 1940 bo razdeljena tako-le: 6. dr. Bežek Josip, 13. dr. Herfort Joža, 20. dr. Pance Pavel, 27. dr. Vrbnjak Vinko.

JESENICE

Zvočni kino »Radio« predvaja v soboto in nedeljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilim »Pesem pustinje« z Zarah Leander v glavni vlogi. Med dodatki tudi domač kulturni film in vojni tehnik. — Opozorimo cenj. občinstvo, da se večerne predstave vršijo spet ob 8. uri zvečer. — Sledi »Dr. Robert Koch«.

VELENJE

Divja raca je zahtevala dve smrtni žrtvi. — 26 letni električar Kvaršč Franc je minulo sredo ustrelil divjo raco, ki je padla v ribnik pri Peslem. Ko se je čolnom podal po ustreljeno raco, je po nesrečnem naključju padel v vodo in se začel potapljati. Na pomoč mu je priskočil Janko Petelinšek, ki je bil zaposlen v bližnji črpalki, vendar pa nesrečnega lovca ni mogel več rešiti. Odplaval je nazaj proti obrežju, predno pa ga je dosegel, je tudi sam utonil. Gasilci so po trudopolnem iskanju potegnili trupli obeh ponesrečencev iz vode.

SELNICA OB DRAVI

Z velikodušnostjo občinskega in cerkvenega konkurenčnega odbora bo prenovljen zvonik Jarne cerkve. Visoki stolp je že opazen z lešom. Govori se, da bo stalo popravilo menda do 50.000 din. Ker so se nekateri obrnili na razne strani za pojasnilo, kdaj je bilo delo razpisano, koliko ponudnikov se je za delo potegovalo in ali je bilo oddano res najcenejšemu, bo to v kratkem razglašeno na občinskih deskah, tudi za tiste, ki tega doslej še niso vedeli. — Kakor mislimo, bo prihodnje leto glavno popravilo župnišča. Želim, da bi se povečal proračun soc. dajatev, da bodo potrebni namesto dotedanjih 20 do 50 din mesečne podpore, dobili primerno sedanjemu častu. Človeka vredno starostno nagrado.

Novega župnika smo dobili. Prvo nedeljo v oktobru bo slovesna inštalacija.

STORE

Športniki prirede zabavo v gostilni Inkret dne 6. oktobra s pričetkom ob 17. uri. Igra kvartet Sajovic. Prijatelji športa vabljeni!

LJUBLJANA

Cene kruhu, svinjini, slanini in masti

Mestna občina ljubljanska je za vse svoje področje določila za kruh, svinjino, slanino in mast naslednje cene:

1. Za en kg enotnega ljudskega kruha 5,25 din, in to v kosih v teži 114 dkg 6 din, 57 dkg 3 din, 28,5 dkg 1,50 din, ali 76 dkg 4 din, 38 dkg 2 din, 19 dkg 1 din.

2. Zemlji v teži 8 dkg je dovoljena najvišja cena 1 din.

Za peko enotnega kruha se sme uporabljati le pšenična moka, namleta v smislu določil čl 5 uredbe. Za peko kruha iz krušne moke, pomešane z drugimi vrstami žita ali plodov, si mora pek izposlovati posebno dovoljenje, kakor tudi določitev cene in teže temu kruhu od mestnega poglavarstva. Tako dovoljenje je potrebno tudi za peko belega kruha za potrebe bolnišnic.

Producenti, t. j. pekovski mojstri se nadalje opozarjajo na določila čl 7, odstavek 2. in 3., ki urejajo čas prodaje in čas peke kruha. Prekrški te določbe se kaznujejo po čl. 12 in sl. uredbe o ukrepih za preskrbo prebivalstva in vojske s kruhom.

Tudi dosmrtna pogodba ima dva konca. — Naši bralci se bodo še spominjali, ko smo pisali o dosmrtni pogodbi g. Franca Prežlaja. Ta pogodba ga zdaj varuje pred tistimi, ki so mu jo podpisali.

Ljubljanski mesarji in klobasičarji v času od 1. oktobra 1940 do 1. maja 1941 ob nedeljah in praznikih ne bodo prodajali svojega blaga.

Nekdanji hotel »Stadt Wien« (Malič) v Ljubljani pred glavno pošto so pričeli podirati. Posest je kupil industrijalec Bata, ki je zgradil za hotelom impozantno palačo, v kateri bo imel svojo trgovino odslej. Palača je prava moderna trgovska hiša.

Angleški jezik je koristno znati. Angleško društvo je zaradi velikega zanimanja ljudi za angleščino organiziralo letos več tečajev. — Predviden je tudi mladinski in trgovski tečaj angleškega jezika. Ne odlašajte s prijavi! Vpisovanje v tečaje je vsak dan med 17. in 19. uro v knjižnici angleškega društva v Tavčarjevi ulici 12.

Z ozirom na dejstvo, da nimamo še uredbe, ki bi dovoljevala maksimiranje cen živini in poljskim pridelkom pri kmetih, kakor tudi na precejšen izvoz živine v inozemstvo, naraščajo cene živini, so bili mesarski mojstri prisiljeni zaprositi mestno poglavarstvo za dovolitev zvišanja cen prašičjemu mesu, slanini in masti. V izogib nevarnosti, da bi ostal ljubljanski trg brez prašičjega mesa, slanine in masti, kar bi mesarji pri visokih nakupnih cenah prašičev in pri doslej najvišjih dovoljenih cenah v nadrobni prodaji bili prisiljeni povzročiti, je mestno poglavarstvo po proučitvi kalkulacije, ki jo je sestavil strokovni izvedenec, dovolilo za 1 kg za območje mestne občine ljubljanske sledeče nove najvišje cene za prašičje meso, slanino in mast:

Slanina s kožo 23 din za 1 kg, slanina brez kože 25 din, salo in riba po želji 26 din, trebušna slanina 24 din, stegno in pleče brez privage ter hrbet 24 din, stegno in pleče s privago ter potrebušina in vrat 22 din, rebra 18 din, domača čista svinjska mast 28 din.

Navedene maksimalne cene stopijo v veljavo z dnem objave.

19. uro v knjižnici angleškega društva v Tavčarjevi ulici 12.

Delavski prosvetni večer bo v ponedeljek, 7. oktobra točno ob 8. uro zvečer v dvorani »Delavske zbornice« na Miklošičevi cesti. Na prireditvi sodeluje poleg delavskega glasbenega društva »Zarje« tudi pevsko društvo »Sava« ter solisti, člani »Narodnega gledališča« v Ljubljani, Milica Polajnerjeva in Vladislav Rakovec. Vstopnina je din 2 do 5 in se dobe vstopnice v predprodaji in društveni sobi »Zarje« v »Delavski zbornici«, Miklošičeva cesta 22-A-I, na dan prireditve pa pri blagajni. K prireditvi, ki tvori uvod v letošnje delavske prosvetne večere, vsi najvildneje vabljeni!

Plesne vaje »Zarje« se prično nepreklicno prihodnje nedeljo (6. oktobra) ob 3. uri popoldne v dvorani hotela »Metropol« v Ljubljani, pod vodstvom plesnega mojstra gospoda Jenka.

MARIBOR

Lokalov je preveč in premalo. Zadnjič smo poročali, da je že več mesecev v sredini mesta prazno stanovanje 10 sob, ker manjka reflektantov za tako veliko in drago stanovanje. Pa tudi predragi in preveliki lokali ne najdejo v tem času odjemalcev med Mariborčani. Na Meljski cesti ima v svoji novi hiši poleg železniškega mostu g. Golesch že celo leto prazen ogromen trgovski lokal s skladišči in dvigalom do 3. nadstropja, katero brezuspešno ponuja v najem za mesečnih din 2500. Na drugi strani pa je napravila največjo težavo in zmedo tvrdka Bat'a obrtnikom in trgovcem, ki so bili v hiši ge. Tomše na Aleksandrovi cesti, kamor se bo preselil Bat'a. Obrtniki in trgovci, ki so imeli doslej manjše prostore v tej hiši, niso mogli dobiti nikjer v centru boljših lokalov in so se morali umakniti v stranske ulice, v Cankarjevo, Čafovo, nekateri so odšli celo na desni breg Drave in se je tako ponovno pokazalo, da v Mariboru manjka zlasti slovenskim podjetnikom primernih lokalov v središču mesta. Praznih stavenih parcel sicer kar mgoli ravno ob Aleksandrovi cesti, toda zasebniki seve težko zidajo na takem prostoru, ker je za to treba pač milijonov. Pokojninski zavod nameščencev, ki bi bil poklican, da postavi tudi v Mariboru primerno reprezentativno poslopje, kjer bi našli zatočišče tudi naši trgovci in obrtniki, pa zida samo v Ljubljani ogromne trgovske in stanovanjske palače, a v Mariboru se skriva v nepomembnih stranskih ulicah, kjer v Mariboru ne more narodno - gospodarsko prav nič koristiti. Kaj pravite mariborski gospodje, ki ste bili pri zadnjih znamenitih volitvah izvoljeni v vodstvo Pokojninskega zavoda kot zastopniki obmejnega Maribora?

Po 10 letnem zvestem službovanju... Pri nekem izredno bogatem mariborskem industrijalcu, težkemu milijonarju, je služil sofer nekaj nad 10 let. Nedavno je ta bogataš, ki je zapustil nad 10 milijonov premoženja, umrl. Naslednik, ki se je vsedel v to bogastvo, pa je že prvi teden nato odpovedal službo soferju, ki ima rodbino in mora poleg službe na zimo zapustiti tudi stanovanje. Seveda mu niso dali za 10 letno zvestobo niti pare odpravnine.

Tudi zadrugarji kopičijo. Panika, ki je zajela prebivalstvo ob nastopivšem pomanjkanju živil, je zajela prav vse sloje, »male in velike«. Ljudje se še pač spominjajo bede in pomanjkanja iz svetovne vojne in vsak se skuša po svojih močeh založiti in se tako varovati pred višjimi cenami, ki skačejo z dneva v dan ter pred pomanjkanjem. Tudi pri »Nabavljalni zadrugi državnih uslužbencev« so opazili da si delajo nekateri njihovi premožnejši člani zaloge nad potrebo in so zaradi tega uvedli družinske karte, ki so jih morali te dni člani izpolniti, da bodo na podlagi tako ugotovljenega števila družinskih članov prodajali in dodeljevali blago. Kdor bi napačno navedel število rodbinskih članov, bo sploh izločen iz zadrugskega gospodarstva.

Vreme se je naglo spremenilo. V sredo je bilo kot iz šaka. Pa tudi mrzlo je bilo. Ponoči okrog 10. ure se je nenadoma pričelo jasnit. Nato je jugozapadni od opoldne pomele oblake. Postalo je toplo, kot poleti. Zvečer pa je zapihal hladen vetrič od severa, ki bi nazadnje utegnil ohraniti lepo vreme.

1934 tujcev je minuli mesec obiskalo naše mesto.

Letošnja jabolka ne bodo za zimo. Sadjerec nam je pripovedoval, da je več tisoč kilogramov jabolk najskrbneje izbral in odbral ter jih po vseh predpisi spravil za zimo. Jabolka so bila res lepa in brez vsake napake. Par dni potem je del jabolk pregledal in ugotovil, da je precejšnje število izmed njih že pričelo gniti v sredini ter jih je bilo treba izločiti. Sveže sadje se letos ne bo držalo preko zime. Najboljše bo odrezal tisti, ki ga bo sušil.

Posle mestnega generalnega varuštva otrok v Mariboru je po pok. dr. Kronvoglu prevzel upokojeni sodnik okrožnega sodišča in bivši predstojnik okrajnega sodišča g. Pečnik Franc, ki bo sprejemal stranke ob uradnih dnevih v torek, sredo in soboto od 10. do 12. ure v sobi št. 8 na okrajnem sodišču.

Mesnice bodo od 1. oktobra dalje ob nedeljah zopet zaprte, nakar se opozarjajo gospodinjice, da si bodo pravočasno nabavile meso.

Skupna nabava škropiva za sadno drevje. Ker se je pojavil v nekaterih krajih severozapadnega dela naše banovine na sadnem drevju kapar San Jose, ki grozi uničiti naše sadjarstvo, je nujno potrebno, da se ta najhujši škodljivec skupno in organizirano zatira. Zato odreja predsednik občine, da se izvrši v času od 1. novembra 1940 dalje pa do 15. aprila 1941 zimsko škropljenje sadnega drevja. Vsak sadjar mora temeljito poskropiti sadno drevje z zatiralnimi karbolinijci, t. j. 12 odst. mixdrinom (arborinom) ali z 8 odst. Schell-bilibranom. K cenejšemu nakupu škropiva bo kraljevska banka uprava prispevala. Vsak naročnik plača po din 4,50 za kg naročenega škropiva. Vsak sadjar v mestu Mariboru ki naroča škropivo ro znižani ceni, se mora prigrasiti osebno v času med 1. in 15. oktobrom 1940 v vložišču mestnega poglavarstva v Mariboru, Rotovski trg 1, kjer plača ustrezni znesek za škropivo. Toda sme naročiti največ do 50 kg škropiva. Višek naročila mora plačati po din 9 za kg. Količino škropiva v razredčenem stanju na posamezno drevo je izračunati tako, da je vzeti približno toliko litrov tekočine, kolikor je drevo staro.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičenim svojem vrši v neodložljivih primerih in v odsotnosti pristojnega zdravnika v nedeljo, dne 6. oktobra 1940 gospod dr. Pogrujc Stanko, Maribor, Tyrševa ulica 14-I.

Karambol. Minulo sredo je okrog pol 19. ure trčila na Glavnem mostu z osebnim avtomobilom Lote Leder v kolesarja Verasa Antona. Po srečnem naključju se Verasu ni nič hudega zgodilo, pač pa je avtomobil popolnoma zdrobil zadnje kolo Verasovega kolesa. Avtomobilistka je kar pred stražnikom izjavila, da bo poravnala povzročeno škodo Verasu, ki je zaposlen v delavnici drž. žel.

Negoda v tovarni. V tukajšnji splošni bolnišnici se zdravi tekstilna delavka Fabič Renaldi, kateri je stroj v Hutterjevi tovarni odtrgal štiri prste na desni roki.

Tatvina koles. Te dni sta bili zopet ukradeni dve kolesi in sicer splavarju Petru Krainčniku moško kolo ev. štev. 139.628; priv. nameščenkini Ani Godec pa žensko kolo ev. štev. 26.116.

LAŠKO

Kako postopajo milijonarji z vajenci. Nek trgovci, ki je znan milijonar, posestnik več hiš, tovarn, parcel in površ velik nacionalist, je v avgustu sprejel v svojo trgovino na enomesечно poskušajo 14 letnega vajenca. — Po preteku enega meseca ga je zlasti milostiva tožila, da je fant preslab. Po 43. dnevih so ga na umeten način res odslavili. Učencu za trgovino ni bil preslab, pač pa za ona težaška dela, ki nimajo z izobrazbo trgovskih pomočnikov nobene skupnosti. Ta učenec s 14 leti ne tehta več kot 40 kg, pa je moral vzdigovati težo po 60 do 70 kg. Po cele dneve je siromak moral celo nakladati na vagone drva, bale

sena itd. Pri popravilu neke hiše ga je gospodar poslal na stredo, da je čistil žlebovje, da se je nek domačin celo izrazil, da postajajo vajenci v Laškem cirkuški akrobati. Vstajati je moral često že ob 5. ali pol 6. uri in garal je večkrat do 10. in celo 11. ure zvečer, kar je v tej trgovini obča navada. Poskusna doba sme po zakonu trajati le 1 mesec, on pa je garal še 14 dni preko ter bi trg. moral v tem slučaju plačati din 25 do 1500 globe po obrtnem zakonu. Tudi je prekoračil določbo, da ga gospodar ne sme uporabiti za posle, ki niso v zvezi z vajenčevim stroko. Tudi ne bi smel njemu nalagati delo, ki ni primerno njegovim telesnim močem. Ker še ni imel 16 let, je navedeni delovni čas v resnici izkoriščevanje. Po odslovlitvi je učenec tožil, da ima bolečine v spodnjem delu trebuha, kar je znak, da je res opravljal prekomerno in pretežno delo.

Ob last bi morala takim žalostnim pojavom posvečati več pažnje in uvesti spoštovanje državne socialne zakonodaje. Imamo še druge tvrdke, kjer vajenci opravljajo druge posle.

KULTURA

Rudolf Olden. Na ladji, ki je prevažala otroke iz Anglije v Kanado, je potoval tudi znani nemški levičarski pisatelj in časnikar Rudolf Olden s svojo ženo. Kot znano, je ladjo neka tisoč km daleč od angleške obale torpedirala neka podmornica in ladjo potopila. Med drugimi potniki in otroci sta našla smrt tudi Rudolf Olden in njegova žena. Oba sta bila sicer iz morskih valov rešena, pa sta kmalu nato radi slabosti umrla. Olden je še tik pred francosko katastrofo izdal v Parizu knjigo »Die Hölle sieht Dich an«, kjer opisuje trpljenje znanega jurista Hansa Littena.

Nizozemski nacisti so se šli pokloniti Hitlerju. Deputacijo je vodil grof Muserta.

„Delavska Politika“ ne dobliva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino.

POSLEDNJE VESTI

Sladkor din 16.— in 17.50

Novi sladkor, ki bo prišel na trg v Ljubljani prihodnji teden, bo stal: kristalni din 16 in v kockah din 17.50. V Zagrebu je kristalni sladkor 50 para cenejši.

Namesto petroleja bodo na kmetih uvedli razsvetljavo s karbidom.

Drago kovino wolfram so odkrili pri Baru.

Nemško vojno poročilo dne 4. oktobra: V noči na 4. oktober so nemška letala metala bombe na London, pa tudi na kraje v južni in srednji Angliji. V Londonu je bila zadeta plinarica. — Napadena sta bila dva vlaka, ki sta vozila iz Londona in razdejana. Poškodovana so bila letališča v Londonu in drugih mestih. Na enem letališču so bila zadeta tudi angleška letala. Bombardirane so bile železniške zveze Londona z zaledjem. Nad Nemčijo je bilo eno samo angleško letalo. Nekaj jih je bilo nad Norveško. Nemci so zgubili 4. Anglez 3 letala.

Angleško vojno poročilo z dne 4. oktobra: Angleške vojne ladje so te dni ponovno plule po Sredozemskem morju več tisoč milj, ne da bi bile prišle v stik s sovražnikom. Opazile so sicer italijanske vojne ladje v veliki daljavi, ki pa so se umaknile v pristanišča. — Več italijanskih bombnikov je napadlo te angleške vojne ladje brez uspeha in so bili 4 italijanski bombniki sestreljeni. Vojne ladje so pristale tudi v pristanišču na otoku Malti. — V času od 22. do 28. septembra je bilo potopljenih 7 nemških in 2 italijanski podmornici. — Podmornica »Osiris« je dne 22. septembra na Jadranskem morju potopila italijansko torpedovko. — Dne 4. oktobra dopoldne so nemški topovi ob Kanalu oddali dve salvi na nek angleški konvoj, potem pa utihnili. Konvoj je nadaljeval svojo vožnjo. — Nemški napadi so oslabili. Letala so dne 3. oktobra in sledečo noč napadala zlasti London. Škode je malo in tudi žrtve niso številne. — V Egiptu je letalstvo razrušilo vodovodni rezervoar pri Sidi Baraniju. Štiri napade je podvzelo letalstvo v italijanski Eritreji, kjer je bil zadet bencinski rezervoar. 1 angleško in 1 italijansko letalo je bilo sestreljeno.

24 ogromnih tankov od 200 je prispelo v Kanado iz Zedinjenih držav namenjenih v Anglijo.

Vojna Zedinjenih držav bo štela v prvem letu 1.049.000 mož in je za njo oborožitev in oskrbo odobren kredit 1.482 milijonov dolarjev.

Za vrnitev sto letal s francoskega otoka Martinique v Atlantskem oceanu, blizu ameriške obale, se pogajata francoski veleposlanik v Washingtonu in Roosevelt. Ta letala je Amerika prodala Franciji, sedaj jih hoče nazaj in so zaradi tega odnošaji med obema državama napeti. (Tass).

Aretacije Angležev v Romuniji se nadaljujejo. Policija je prišla saboterije in preiskavo vodi sam pravosodni minister. — V Romuniji ni nemških vojakov razen v Galacu nekaj članov SS oddelkov, ki sodelujejo pri selitvi Nemcev iz Besarabije. (Rador).

Predsednik angleške konservativne stranke je namesto Chamberlaina postal Churchill.

Iz Češke

Popravljenе šolske knjige se smejo zopet prodajati. Listi javljajo, da se z dovoljenjem rajhprotektorja smejo zopet uporabljati do nadaljnjega šolske knjige, če se v njih zalepi ali počrni, ali drugače odstrani prepovedano čtivo. Šolski vestnik državne založbe protektorata točno navaja, katera mesta je treba na ta način zalepiti, pomazati ali odstraniti.

Češki delavci v Nemčiji. V rajhu in bivši Avstriji je sedaj zaposleno okrog 100.000 čeških delavcev. Po izkazu Narodne banke v Pragi so poslali ti delavci do poletja od svojih mezd rodbinam na Češkem in na Moravi znesek 104.339.656 kron, vsak torej okrog 1043 kron.

Tovorni avtomobili ne smejo iz Protektorata. Rajhovski protektor je izdal odredbo, s katero prepoveduje lastnikom tovornih avtomobilov na Češkem, da bi vozili izven mej protektorata. Vsak lastnik, ki bi bil odsoten s tovornim avtomobilom nad pet dni iz domačega kraja, mora imeti za to prej dovoljenje višjega deželnega sveta.

Nemška železniška tarifa na Češko. DNB javlja iz Berlina, da se bo z ozirom na carinsko priklopitev Češke k Nemčiji s 1. januarjem 1940 upeljala tudi nemška železniška tarifa na češko-moravskih železnicah in se bo s tem prevoz v sosednji državi Italijo, Švico, Madžarsko in Jugoslavijo znatno pocenil. Tudi za Češko mora imeti ta sprememba ugodne posledice. DNB.

Zapiranje trgovin radi draženja. V Pragi so uradno zaprli trgovine zaradi draženja zelenjave in sadija. Zdr. Štechovi, bufet, Olgi Česačkovi, trgovino z zelenjavo in sadjem in Markotu Totevu, trgovino s sadjem in zelenjavo.

Na Slovanskem otoku v Pragi se je vršila javna manifestacija »Česke Zveze za sodelovanje z Nemci« s programom: »Nova pota češkega naroda«.

Česka Filharmonija na meji. Te dni je priredila Česka Filharmonija v Sokolski dvorani obmejnega mesta Železny Brod Smetanov ciklus »Moja domovina«. Orkester je žel pod vodstvom profesorja V. Palycha velike ovacije.

Bivši občinski tajnik občine Ruše, Janko Herga, pred kazenskim sodiščem

V petek, dne 4. t. m. se je vršila pred okrožnim sodiščem v Mariboru razprava proti bivšemu tajniku občine Ruše, Janku Hergi.

Obtožnica, ki jo je vložil zoper Herga državni tožilec navaja, da je Herga kot tajnik občine Ruše, tedaj kot javni uslužbenec v izvrševanju javne službe storil utajo glede zapupane mu imovine in sicer:

a) od 7. oktobra 1938 do 25. avgusta s tem, da je od denarja, ki ga je dvignil za občino Ruše pri Posojilnici v Rušah pridržal din 8954 dinarjev.

b) v času od 31. marca 1939 do 14. julija 1939 s tem, da je od denarja, ki naj bi bil namenjen za razdelitev ubožnih podpor pridržal skupno din 30.940;

c) v času od 15. junija 1939 do 24. junija 1939 od denarja, ki je bil namenjen za izplačilo delavskih mezd pridržal najmanj 1292 din s tem, da je na tozadevnih seznamih po dvakrat ali večkrat za iste dneve vpisal istim delavcem mezde, ali pa vpisal delavce, ki sploh niso delali;

d) da si je tekom leta 1939 pridržal vplačane najemnine občini Ruše od raznih najemnikov v skupnem znesku din 2570;

e) da je od 1. junija do 3. septembra 1939 od denarja, ki ga je prejel od občine Ruše za izplačilo osebnih prejemkov občinskih uslužbenecv pridržal 5 din, ki bi jih moral nakazati davčni upravi Maribor okolica za davek, din 773.50 prispevkov za OUZD, 84 din za Pokojninski zavod, skupaj din 822.50;

f) da je od 3. januarja 1938 do 3. septembra 1938 od denarja, ki so ga plačale razne osebe in društva občini Ruše za izdajo veselinih dovoljenj in dovoljenj za podaljšanje policijske ure pridržal din 7085;

g) da je od 3. januarja 1938 do 3. septembra 1939 od denarja za izdajo gradbenih dovoljenj ter uporabnih dovoljenj in za hišne tablice (skupaj od 29 oseb) pridržal 2496.25 dinarjev;

h) da je v drugi polovici meseca avgusta 1939 pridržal znesek din 220, katerega je borza dela poslala kot podporo za delavca Herkovića Josipa;

i) da je od zneska din 1454 dvignjenega za izplačilo Eignerju Srečku za napravo varnostnih naprav pri občinski blagajni in pisarni v Rušah, izplačal Eignerju v Rušah le din 1100, pridržal si pa din 354;

j) da je od 3. januarja 1939 do 3. septembra 1939 pridržal globe, katere so plačale razne osebe občini Ruše, v skupnem znesku din 550. Skupna vsota utajenih zneskov znaša dinarjev 55.284.

G. Herga je kot občinski tajnik, torej kot javni uslužbenec od 3. januarja 1938 do 3. septembra 1939 v Rušah postavil v službene spise, zapisnike, odnosno listine nekaj neresničnih in zamlčal resnične činjenice ter overil s svojimi podpismi ter službenimi žigi take spise, zapisnike z neresničnimi vsebino z namero, da bi pridobil sebi ali drugemu korist in oškodoval občino Ruše, in sicer s tem:

1. da je zapisal v seznime k imenom občinskih ubožcev izmišljene zneske, katere naj bi jim izplačal in podpisal, deloma pa podkrižal imena teh občinskih ubožcev, kot da bi ti potrdili, da so prejeli navedene zneske in sicer imena občinskih ubožcev in deloma njih zastopnikov v skupnem znesku din 30.940, v te seznime se je tudi podpisal in pritisnil na nje pečat;

2. zapisal v mezdne pole delavcev k njihovim imenom izmišljene zneske, katere naj bi jim izplačal in deloma podpisal, deloma pa podkrižal imena teh delavcev, kot da bi ti potrdili, da so prejeli navedene zneske v skupnem znesku din 1292 ter na te seznime pritisnil žige občine in se podpisal;

3. Eignerju Srečku napisal izmišljeni znesek 1454 din, izplačal pa le din 1100;

4. predručal pravi domači listini občine Ruše na Posojilnico Ruše in sicer:

a) nakazilo z dne 31. marca 1939, na katero je pripisal pred znesek 4500 »za ubožni sklad — podpore«, na katero nakazilo sta se podpisala župan Jurje Josip in blagajnik Nekrep Alojz in pred znesek din 4749 številki »1«, tako da se je glasilo nakazilo din 14.500 in din 14.700;

b) nakazilo od 2. avgusta 1939, katerega sta podpisala župan in blagajnik za znesek din 3432 za plačilo oskrbnine Hiralnici v Ptuiju, na katerem je spremenil številko 3432 v 4432, ter uporabil navedeni listini, o katerih je vedel, da sta predručeni, kot pravi, s tem, da ju je predložil Posojilnici v Rušah v izplačilo.

Vsakovrstne odpadke papirja, cunj, ovčje volne ter divlje kostanje kupuje in plačuje po najvišjih dnevnih cenah

B. ŽELEZNIK

trgovina vseh vrst surovin
Maribor, Pobrežje, Cankarjeva 16
Nakupovalnica: Maribor, Kopališka in vogel Ptujške-Tržaške c. (Gustlinčič)

Zakrivil je s tem za dejanje pod A) od a) do j) zločinstvo utaje po § 319 (1 k. z., ad 15) 1—3 zločinstvo zoper službeno dolžnost po § 397-II k. z., ad C) a in b zločinstvo napravljajanja lažnih listin po § 214 k. z.

Herga je bil pri občini v službi od 3. januarja 1938 z mesečno plačo din 1400, prostim stanovanjem, razsvetljavo in kurjavo. Občinska uprava mu je brezpogojno zaupala. Občinski odbornik Stane Anton je postal pozoren 5. avgusta 1939, ko je zvedel, da je Herga oddal na pošto več denarja. Začetkom septembra 1939 so ugotovili pri interni občinski reviziji znesek din 25.840. Dne 20. novembra in 9. decembra 1939 se je vršila revizija po bankski upravi.

Zahteve čevljarских pomočnikov v Ljubljani

Pomočniki, ki so skoro stodstotno organizirani pri SDZJ. Zahtevajo 30 odstotno zvišanje prejemkov, dočim nudijo mojstri samo 15 odst. Izčrpana so vsa sredstva poravnave po zakonu. Imeli so dve poravnalni obravnavi, ki pa sta zaradi stališča mojstrov ostali brez uspeha. Pomočniki so svoje prvotne zahteve znižali tako, da so rekli, da sprejmejo tudi samo 20 odstotno zvišanje mezd in da so pripravljeni prepuštili rešitev spora razsodišču. Delodajalci so pa odklonili tudi to malenkostno zvišanje in razsodišče. Pomočniki bodo

Pred Hergovim nastopom službe tajnika je blagajniške posle občine vršila Posojilnica v Rušah, denar se tedaj ni shranjeval v občinski blagajni, temveč pri Posojilnici.

Pri reviziji je priznal, da si je pridržal din 8954 v osebne namene.

Potek razprave

Dne 4. oktobra se je vršila razprava proti Hergu, ki je priznal, da je utajil približno din 25.000, to pa zaradi tega, ker je bil v veliki denarni stiski, tako on kakor tudi njegovi starši, katerim je izročil znesek 15.000 dinarjev, da pa že dela na tem, da bo vsoto poravnal. Utajo ostalih zneskov pa zanika in pravi, da je le po naročilu predsednika občine izplačeval različne druge račune, o katerih javnost ne bi smela zvedeti ter zato vključeval druge izmišljene zneske. — Ob zaključku lista razprava še traja.

Nizozemska armada je demobilizirana. 39.000 mož ostane za obrambo, 5000 jih gre na javna dela, 1500 častnikov postanejo policaji, ostali vojaki gredo v Francijo na obnovitvena dela.

1000 tovornih avtomobilov so zaplenili Japonci blizu Honkonga (ki je angleški) na Kitajskem, s katerimi so prevažali skozi japonske linije orožje Čangkajšku. (Tass).

V Hanoju v francoski Indokini je res samo 6000 japonskih vojakov, kot je bilo dogovorjeno med japonsko in francosko vlado, pravi nek norveški ladijski kapitan. (Tass).

Razdelitev Kitajske v dve interesni področji namerava Japonska predlagati SSSR, kot osnovo za sklenitev nenapadalne pogodbe med obema državama.

Vlada v Franciji je pooblastila ministre, da vsak v svojem področju lahko odpuste uradnike, ki so drugačnega političnega prepričanja, kot pa je režim. Precej uradnikov bo ob krh. (Tass).

Iz Slovaške

Dolžnost imeti služkinjo. Slovaška vlada je izdala novo naredbo, da morajo imeti v vseh gospodinjstvih z dohodkom 3000 ks mesečno, vsaj eno gospodinjstvo pomožno moč. V židovskih gospodinjstvih smejo biti uslužbenice arijske služkinje le tedaj, če so že nad 40 let stare.

Nova radiopostaja na Slovaškem. Namesto slovaške radiopostaje v Košicah, ki so jih morali Slovaki odstopiti Madžarski, bodo zgradili sedaj v Prešovu novo radio oddajno postajo.

Delavski pravni svetovalec

Plača za čas orožnih vaj — Odtegljaji (Hrastnik)

Vprašanje: Letos pozimi sem bil 4 tedne na orožnih vajah, za kateri čas mi je tovarna plačala le za 24 dni in odtegnila po din 10 za vsak dan. Meseca aprila sem bil ponovno vpoklican na orožne vaje, kjer sem bil 4 mesece in za ves ta čas nisem prejel od tovarne nikake plače. Ali je postopanje tovarne pravilno in kake pravice imam?

Odgovor: Ako ste bili pred odhodom na prve orožne vaje v tovarni že vsaj 1 leto v službi, Vam mora tovarna plačati mezdo za čas do 4 tednov orožnih vaj. Ako pa še niste bili 1 leto v službi, bi Vam morala tovarna plačati najmanj za 1 teden orožnih vaj, ako ste bili že vsaj 14 dni v službi. — Za čas drugih orožnih vaj velja isto, kot smo navedli zgoraj; torej imate pravico do plače za 4 tedne, ako ste bili do tedaj že 1 leto v službi, sicer pa, ako ste bili v službi vsaj 14 dni, najmanj za 1 teden. — Pri tem opozarjamo delavstvo, da ima vsak uslužbenec svoje pravice po obrtnem zakonu za vsako kratno službovanje na orožnih vajah in torej na njegove pravice nima nobenega vpliva dejstvo, da mora iti na orožne vaje večkrat v letu. — Namen zakona je omogočiti uslužbencu vsaj določen čas iste prejemke, kot bi jih imel, ako bi v resnici delal. Ker gotovo ob nedeljah ne delate, seveda za nje tudi ne morete zahtevati plačila v času orožnih vaj, v sled česar je bila tovarna upravičena, da Vam je plačala 4 nedelje za 24 dni. Po našem mnenju delodajalec tudi ničesar ne sme odtegniti od te mezde za orožne vaje, ker pravi obrtni zakon v § 221, da ima delojemalec pravico do njegovih denarnih prejemkov, »ako za ta čas ne prejema ustrezne odškodnine od države.« Taka odškodnina more biti po smislu tega zakonitega določila le kaka denarna dajatev, katero

prejemajo na primer za čas orožnih vaj državni uslužbenci, nadalje rezervni častniki in podobno, med tem ko delavec-redov ne dobi tam nobene plače, temveč samo hrano, katero si pa še tudi marsikdo sam kupuje, ali vsaj dokupuje in mu vendar delodajalec za to hrano ne more še odtegovati.

Orožne vaje po par mesecih službe (Trbovlje)

Vprašanje: Pri tukajšnji opekarni podjetja Hauck nas je več delavcev, ki smo bili poklicani na orožne vaje, ko smo bili po 2 do 6 mesecev v službi. Ali imamo pravico do plače napram podjetju, čeprav nismo bili tam še celo leto v službi?

Odgovor: O tem vprašanju smo prinesli v »Delavski Politiki« nedavno obširen članek dr. Avgusta Reismana, ki je podrobno razložil, da imajo v takem slučaju delavci pravico do plače za 1 teden. Očividno Vaši tovariši niso naročniki »Delavske Politike« in zato tega še ne vedo in si tako mnogo več škodujejo, kakor pa znaša naročnina »Delavske Politike«, ne glede na to, da tudi sicer ne vedo, kaj se dandanes godi po svetu. Ponavljamo torej še enkrat, da lahko vsak delavec, ki je najmanj 14 dni v službi, ob vpoklicu k orožnim vajam, ali sploh v vojaško službovanje, zahteva v smislu § 219 o. z. od delodajalca plačilo mezde za 1 teden, ker je bil v smislu zakona zadržan od službe brez svoje krivde radi važnega razloga, ki se tiče njegove osebe.

Nepremočljive

Hubertus-plašče

damske plašče, pumparice, prešite odeje, flanelaste odeje, pletenine, perilo, nogavice nudi ugodno

Srečko Pihlar

Maribor, Gosposka ul. 5

SE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Rokavice, nogavice, pletenine, bluže, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja, za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svilene in flar nogavice itd. Oblike, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Izletniki, pozor!

Najugodnejše se kupuje provijant v specialni delikatesni trgovini

PERKO

Maribor, Dvořakova 14, v palači dr. Sedaja